

24. 11. 2015

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Je materiál věc zastupitelná či hromadná?

Uvedená otázka, byť se může zdát na první pohled nepodstatná, má poměrně významné právní následky v rovině platnosti smluvních ujednání. Ačkoliv na tuto otázku v novém občanském zákoníku (dále jen „NOZ“) jednoznačnou odpověď nenalezneme, přichází NOZ na rozdíl od občanského zákoníku z roku 1964 (dále jen „OZ“) s definicí věci hromadné a věci zastupitelné.

Uvedené dělení věcí v právním smyslu na zastupitelné a nezastupitelné a na zvláštní kategorii věcí hromadných však není žádnou novinkou, ale bylo již součástí obecného zákoníku občanského (dále jen „**ABGB**“).

Pokud jde konkrétně o určení povahy materiálu, pak nejen, že k němu nic bližšího nelze najít v právních předpisech, ale ani v právní doktríně. V právní praxi je nicméně ustáleným (a nijak kontroverzním) názorem skutečnost, že materiál odpovídá definici věci zužitelné:

„Typické zužitelné věci (res quae usu consumuntur) jsou potraviny, ale patří sem také topivo, suroviny nebo jiný materiál určený k dalšímu použití, včetně zboží na skladě.“[1]

Samotná zužitelnost však ničeho neříká o povaze věci jakožto věci zastupitelné či hromadné. Dle § 500 NOZ je nadto klíčové subjektivní hledisko buďto nabyvatele nebo převodce věci, tedy tatáž věc může být z hlediska prodávajícího zužitelná a z hlediska kupujícího nezužitelná (kupř. prodej automobilu).[2]

Věc zastupitelná byla upravena v § 93 vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937, dle něž je věcí zastupitelnou pouze movitá věc, která může být nahrazena jinou věcí téhož druhu.

Uvedené prakticky totožně převzal NOZ, a to konkrétně v § 499. Tato definice nečiní v praxi výraznější problémy, když klíčovým rozdílem mezi zastupitelnou a nezastupitelnou věcí je její nahraditelnost.

Věc hromadná byla upravena v § 302 ABGB, dle něž tvoří věc hromadnou a za celek se pokládá úhrn několika věcí jednotlivých, který se považuje za jednu věc a bývá označován společným jménem.

Důležitý přitom byl (a je) účel jednotlivých věcí takto v souboru sdružených:

„Zbývá zmíniti se o rozdílu mezi příslušenstvím a věcí hromadnou. U obou jsou samostatné věci teleologicky spojeny ve vyšší celek, aniž tím mizí jejich individualita. Ale u příslušenství je

teleologická podřazenost věci vedlejší pod věc hlavní, kdežto u věci hromadné jde o teleologickou souřadnost více věcí.“[3]

Právě společné účelové určení souboru věcí je onou přidanou hodnotou, kterou se věc hromadná odlišuje od jednotlivých věcí z tohoto souboru vyjmutých. Z definice uvedené v ABGB vychází i NOZ. Již před jeho účinností však nebylo v judikatuře českých soudů pochyb o tom, že definici hromadné věci odpovídají kupř. zásoby na skladě, popř. jinými slovy sklad zboží[4], souhrn nemovitých věcí pronajímaných jako celek (soubor nemovitých věcí)[5] a dále taktéž nábytek[6]. Z prvorepublikové judikatury je nutno zmínit hotelové stříbro označené jeho značkou[7], ale též kupř. stáj jako souhrn několika koní, vozů a strojů[8].

Ačkoliv právě prvně zmíněná zásoba genericky určeného zboží ve skladu by mohla svědčit o tom, že i věci hromadné jakožto jeden celek mohou být věcmi zastupitelnými, dle mého názoru tomu tak není a tyto dvě kategorie věcí se navzájem vylučují. Je to dáno právě společným účelem věci hromadné, která představuje jakousi „vyšší kvalitu“, jež není možno nahradit věcí stejného druhu - věc hromadná v daném místě a čase nebude zcela odpovídat jiné věci hromadné, kterou by bylo možno nahradit tuto jinou věc hromadnou.

Dnešní § 501 NOZ stanovil definici věci hromadné tak, že jde o soubor jednotlivých věcí, které náležejí téže osobě a které jsou považovány za jeden předmět, který jako takový nese společné označení.

Oproti úpravě v ABGB tedy NOZ zakotvil výslovně i znak vlastnictví jediné osoby. Jednotlivé věci tvořící věc hromadnou tak musejí mít jediného vlastníka, popř. několik stejných podílových spoluvlastníků.

Je-li však materiál věcí hromadnou, pak má tato skutečnost následky v podobě nemožnosti určitých smluvních ujednání. V obchodní praxi se totiž lze často setkat se smlouvami, které obsahují ustanovení o tom, že jedna smluvní strana (dodavatel) dodá materiál, který druhá smluvní strana (zpracovatel) zpracuje do podoby očekávaného tovaru, který dle dohody smluvních stran má být již v okamžiku svého vzniku ve vlastnictví dodavatele.

Taková smluvní ujednání jsou však v určitých specifických případech dle mého názoru neplatná, a to pro nemožnost plnění dle § 580 odst. 2 NOZ. Jestliže by totiž docházelo ke zpracování jednotlivých materiálů - věcí hromadných od různých dodavatelů (ať už by se jednalo o písek, obilí, buničinu či stavební materiál), a takto zpracovaný materiál vstupoval do výrobních procesů zpracovatele, pak není fyzicky možné zjistit, ke které části výsledného tovaru vzniklo vlastnické právo konkrétnímu dodavateli. Při zpracování nadto totiž zpravidla nebude možné výsledný tovar vrátit do původního stavu a ani jej rozdělit poměrně na díly podle poměru původních materiálů (viz kupř. Malta vzniknuvší zpracováním vody, písku, vápna či případně cementu).

Na jednotlivých částech hotových výrobků tak po skončení procesu zpracování, nemůže váznout výlučné vlastnické právo jednotlivých dodavatelů a ujednání o vzniku vlastnického práva pro dodavatele za takové situace je absolutně neplatné dle § 588 NOZ, neb taková fyzická nemožnost plnění je počáteční, objektivní a trvalá[9].

Přestože NOZ nepřináší jednoznačnou odpověď na otázku povahy materiálu jako věci v právním smyslu, nelze než doporučit dodavatelům různých materiálů absenci smluvních ujednání o vzniku vlastnického práva k hotovým výrobkům vzniklým zpracováním jím dodaných surovin.

Mgr. Markéta Koubíková,

advokátka

[RAKOVSKÝ & PARTNERS s. r. o.](#)

Václavská 316/12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 247 135

Fax: +420 224 247 136

e-mail: office@rakovsky.com

[1] Důvodová zpráva k zákonu č. [89/2012](#) Sb., občanskému zákoníku, str. 699. Online - dostupná na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Švestka, J., Dvořák, J., Fiala J. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1181.

[3] Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl druhý (§§ 285 až 530). Praha : Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935, str. 56.

[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. ledna 2011, sp. zn. 21 Cdo 3757/2009, publ. in Soudní judikatura ve věcech z oblasti občanského, obchodního a pracovního práva č. 149, roč. 2011, str. 800.

[5] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. července 2007, sp. zn. 32 Odo 1263/2006, publ. in Právní rozhledy č. 5, roč. 2009, str. 8.

[6] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2006, sp. zn. 33 Odo 447/2004.

[7] Glaser Unger 4085, Vážný č. 4085, NS Rv I 1139/24. Cit. z Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl druhý (§§ 285 až 530). Praha : Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935, str. 57.

[8] Glaser Unger 8605. Cit. z Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl druhý (§§ 285 až 530). Praha : Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935, str. 57.

[9] Viz k tomuto rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2003, sp. zn. 25 Cdo 1569/2001.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)

- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulační požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)